

науки і техніки;

- у низці випадків став проводитися за участю державних органів, отримав «статус» міжнародного тероризму.

Приклади великомасштабних терористичних актів із застосуванням отруйних речовин типу «Зарін» 27 червня 1994 р. семеро загинуло і 144 дістали ураження від «Аум-Сенрікс», а вже 20 березня 1995 р. терористами були заражені 16 станцій метро в Японії, як наслідок 12 людей загинуло і майже 4 тисячі зазнали отруєння.

26 січня 1977 р. в Страсбурзі, після детального обговорення питання в органах Європейської ради, була підписана конвенція про тероризм.

При Організації Об'єднаних Націй з 1973 р. діє спеціальний комітет тероризму, який працює, в основному, у трьох напрямках:

- вироблення та узгодження правових норм; підготовка міжнародних договорів і конвенцій;

- виявлення та вивчення причин, що народжують тероризм;

- розробка заходів боротьби з тероризмом.

Ефективно протидіяти тероризму, а профілактичні заходи не завжди приносять бажаний результат. Політичний, економічний та кримінальний тероризм знаходить спільні сфери дії, базуючись на взаємовигідних інтересах.

Сучасний тероризм має наступні різновиди:

1) державний (організовується чи підтримується однією державою проти іншої);

2) міжнародний (проводиться міжнародними терористичними організаціями);

3) внутрішньодержавний (здійснюється замах на основи державності);

4) релігійний (насаджується своє віросповідання);

5) точковий (терористичний акт на окремо взятому об'єкті).

Необхідно враховувати і такі різновиди, як тероризм у формі заколоту (захоплення території), масові безпорядки, диверсії, утримання заручників.

Список використаної літератури

1. Тероризм // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.: Кримінальне право – 2017. – 1064 с. – ISBN 978-966-937-261-1 / В.Я. Тацій (відп. ред.) та ін. – Т. 17. – С. 957.

2. Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. – Т.6: Т–Я. – 768 с.

3. В. Заблоцький. Тероризм // Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук (голова редколегії) та ін.; Л.В. Озадовська, Н.П. Поліщук (наукові редактори); І.О. Покаржевська (художнє оформлення). – Київ: Абрис, 2002. – С. 636 – 742 с.

КУЛЬТУРА ПРАЦІ ПІД ЧАС РОБОТИ ГУРТКІВЦІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО НАПРЯМУ

Капустянська О.І.
м. Полтава

Анотація. У статті проаналізовано культуру праці під час роботи гуртківців художньо-естетичного напрямку. Обґрунтовано інтерес до формування культури праці у гуртківців художньо-естетичного напрямку.

Ключові слова: позашикільна освіта, художньо-естетичний напрям, культура поведінки, гуртківців, гурток.

Становлення в нашій країні ринкових відносин, яке відбувається в умовах швидкого розвитку науки, техніки та інформаційного простору, вимагає підвищеної уваги до формування у молодого покоління високого рівня культури праці. Як особлива складова загальної культури людини, культура праці відображає увесь накопичений століттями досвід трудової діяльності людства та розкриває трудовий потенціал людських можливостей, здібностей, сил, праці. Людина з високим рівнем культури праці має не тільки великий об'єм знань, вмінь, навичок, широкий науковий світогляд, а й уміє контролювати себе, свої вчинки, дії, бажання, сприймає і цінує цінності культури, відчуває відповідальність перед суспільством за свою діяльність, творчо підходить до вирішення трудових завдань, живе і працює за законами краси, постійно самовдосконалюється.

Позашкільну освіту можна розглядати як найважливішу складову освітнього простору, що склався в сучасному суспільстві. Позашкільний навчальний заклад сьогодні – це широкодоступний заклад освіти, який спрямовує вихованців на здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, а також забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля. Позашкільна освіта та виховання – процес безперервний. Він не має фіксованих термінів завершення і послідовно переходить від створення умов, сприятливих для творчої діяльності дітей та підлітків, до забезпечення їх співробітництва у творчому процесі та самостійної творчості.

Своєрідність контингенту вихованців в позашкільних установах зумовлена свободою вибору виду діяльності самою дитиною, що в більшості випадків відповідає виду її обдарованості або високих природних здібностей.

Так як в умовах сьогодення особливо актуальним є формування особистості, розвиток її сил і можливостей. Зміст діяльності гуртків, студій та творчих об'єднань художньо-естетичного напрямку спрямований на повноцінне та гармонійне зростання особистості, її здатність творити, та розвиток цього творчого потенціалу. У процесі малювання, ліплення, конструювання, вишивання, бісероплетіння, писанкарства вихованці набувають творчих навичок, активності, самостійності й ініціативності, у них виховуються товариські відносини, почуття взаємодопомоги та взаємоповаги, вони розвивають творче та креативне мислення, розвивають допитливість, інтереси, підвищують пізнавальну активність, формують національну свідомість, естетичний смак, культуру екологічного виховання.

Навчальними програмами з позашкільної освіти студій та творчих об'єднань художньо-естетичного напрямку початкового рівня передбачаються теоретичні та практичні заняття, а також різноманітні форми їх проведення, завдяки чому вихованці поступово опановують різні техніки й прийоми роботи, знайомляться з культурою українського народу, історією народної творчості різних видів, отримують початкові знання про взаємозв'язок матеріалу, форми й декорування виробів, їхню залежність від призначення, поняття про ритм, симетрію, асиметрію, кольорову гармонію.

На заняттях гуртків, студій та творчих об'єднань художньо-естетичного напрямку основного рівня вихованці закріплюють набуті навички та вміння, опановують нові. Вони самостійно складають план роботи над виробом, працюють з ескізами, кресленнями, поглиблюють й удосконалюють знання за розділами шкільних програм трудового навчання та образотворчого мистецтва.

Інтерес до формування культури праці у гуртківців художньо-естетичного напрямку на даний проміжок часу ґрунтується на глибокій практичній потребі, оскільки сьогодні культура праці стає невід'ємною складовою успіху у трудовій діяльності кожного працівника, ознакою конкурентоспроможності трудового потенціалу людини на ринку праці.

Треба відзначити, що навчально-трудова діяльність дитини на гуртках художньо-естетичного напрямку безпосередньо впливає, як на процес формування її

загальної культури так і на процес формування культури праці учнів, оскільки остання є складовою загальної культури людини та пов'язана з сукупністю сформованих у неї знань, смаків, здібностей, переконань, досвіду, умінь застосовувати їх на практиці.

Формування культури праці учнів в умовах сучасної школи багато у чому залежить від правильного підходу до організації навчально-виховної роботи, в тому числі і позакласної.

Гурткова робота художньо-естетичного напрямку створює сприятливі умови для оволодіння учнями такими елементами культури праці, як умінь планувати роботу, добирати матеріали, інструменти, правильно готувати робоче місце і утримувати його в порядку, раціонально організовувати трудову діяльність, знаходити оптимальні варіанти виконання трудових завдань, визначати технологічну послідовність виготовлення виробів та дотримуватись її, слідкувати за результатами праці на всіх етапах виконання трудового завдання, враховувати проміжні результати трудової діяльності, усувати дефекти, контролювати якість і оцінювати свою працю, працювати в колективі тощо.

Функціональні можливості культури розкривають широке коло проблем пов'язаних з процесом оволодіння особистістю культурою праці. Даний вид культури охоплює такі функції: інформаційна, пізнавальна, духовна, нормативна, адаптаційна, комунікативна, виховна, творча, економічна, організаційна, гуманістична й світоглядна. Всі вони рівнозначні і відповідають за дію всієї системи культури праці учня у процесі трудової підготовки.

Отже, постійне прагнення дитини до пізнання світу та її потяг до діяльності створюють сприятливі умови для формування у неї високого рівня культури праці.

Список використаної літератури

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М.Є. Станкович. – Львів: Світ, 1992. – 272 с.
2. Кузьменко Ю.В. Структура культури праці учнів / Ю.В. Кузьменко// Щоквартальний науково-педагогічний та економічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету. Молодь і ринок. - № 1 (16). – 2006. – С. 52-57.
3. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Харків: Харк. Держ. Пед. Ун-т ім. Г.С.Сковород, 2012. – 400 с.
4. Слюсаренко Н.В., Кузьменко Ю.В. Формування культури праці учнів основної школи: Методичні рекомендації / Н. В. Слюсаренко, Ю. В. Кузьменко. – Херсон: Айлант, 2005. – 48 с.
5. Тхоржевський Д.О. Методика трудового навчання / Д. О. Тхоржевський. – К.: РННЦ „ДІНІТ”, 2010. – Частина І: Теорія трудового навчання. – 242 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПРАЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*Литвин І. В.
м. Полтава*

Анотація. У статті описані особливості охорони праці неповнолітніх в Україні, описані причини поширення дитячої праці, подано статті законів, що регулюють працю неповнолітніх.

Ключові слова: неповнолітні, праця, охорона праці, закон про охорону праці.